Št. 240 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) **V Trstu, v torek 9. oktobra 1923.** Posamezna številka 20 cent. **Letnik XLVIII**

Izhaja, izvzemši ponedeljek, vsak dan ... Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstr... pošiljajo ... pisma se ne sprejemajo, ... Anton Gerbec. — Las... Edinost ... stane na mesec L 7.—, 3 m... L ... — in cel... Za inozemstvo mesečno 4 li... Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

IZJAVA

Podpisani zakoniti zastopniki slovanskega naroda v Italiji, dvigamo slovesen in odločen protest proti načrtu rimske vlade, vpeljati v naše ljudske šole italijanščino kot učni jezik. S tem ukrepom je italijanska vlada položila roko na najelementarnejše in najsvetejše pravice našega ljudstva, izvršila je napad na naravno pravo, ki ga civilizirano človeštvo priznava vsem narodom in vsem plemenom na svetu. Da se mora vršiti poduk in vzgoja mladine izključno v materinem jeziku, je načelo, ki je postalo last kulturne zavesti vsega sveta in ki je sprejeto med temeljna določila mednarodnega prava, v posebnih pogodbah za zaščito manjšin. Te pogodbe, ki so se naložile državam s sodelovanjem Italije, slovesno proglašajo pravico narodnih manjšin, vključenih v meje drugorodnih držav, da se mora vršiti poduk njihovih otrok v materinem jeziku.

Te temeljne svoboščine narodnih manjšin ne more razveljaviti nobena vlada in nobena država, ker nima do tega najmanjše pravice ne po naravnem ne po božjem ne po mednarodnem pravu in ker je ta svoboščina postavljena pod posebno zaščito vsega kulturnega človeštva, organiziranega v Zvezi narodov. Zastopniki petdesetih držav, ki so podpisali listino o Zvezi narodov, so se slovesno obvezali, da bodo ščitili in branili to naravno pravico narodnih manjšin solidarno in z vsemi svojimi organiziranimi silami. Da je bila kraljevina Italija oproščena, se še posebej obvezati, da bo spoštovala pravice svojih narodnih manjšin, ne pomeni, da sme danes poteptati načela, zajamčena od Zveze narodov, koje članica je. Kraljevina Italija je bila oproščena posebnih pisanih obveznosti do svojih narodnih manjšin le zato, ker je njena vlada zagotavljala, da bo Italija kot kulturna država sama od sebe in brez pravne sankcije spoštovala življenske pravice drugorodcev. Italija je torej zajamčila bolj nego z lojalno obveznostjo manjšinske pravice drugorodcev, ona jih je zajamčila s svojo narodno častjo in s svojim slovesom kulturne države. Ako oropa vlada naše ljudstvo lastne osnovne šole, se zagreši s tem proti zaupanju, ki je bilo na Italijo stavljeno ob sklepu mirovnih pogodb.

Razen tega izjavljamo podpisani zastopniki jugoslovenske manjšine v Italiji, da je nameravani ukrep rimske vlade tudi v kričečem nasprotju s slovesnimi zatrdili in obljubami italijanskega parlamenta in prejšnjih vlad.

Protikulturni zakon o poitalijančenju slovanskih ljudskih šol ni še izšel, ni še objavljen v uradnem listu, torej ni še veljaven, toda šolska oblastva v Julijski Krajini so ga začela že na vsej črti izvajati. To postopanje je protizakonito in zato so vsi ukrepi šolskih oblastev neveljavni, za naše ljudstvo neobvezni in mi jih ne priznavamo.

Toda tudi ko bi zakon danes ali jutri izšel v uradnem listu, bi ga mi nikdar ne mogli priznati. Noben narod, ki ima v sebi še nekaj ponosa, ne more priznati zakona, ki je naperjen proti njegovi kulturi in njegovi duševni eksistenci. Tak zakon je nemoralen in zato neobvezen.

Nameravana reforma ministra Gentileja stopa ob stran zloglasnim šolskim zakonom pruskega imperializma proti Poljakom, ki so izzvali ogorčenje vsega kulturnega sveta in tudi italijanskega naroda.

Prepričani, da bodo z našim protestom soglašali vsi, ki so v Italiji zvesti najplemenitejšim tradicijam svojega naroda, vsi ljudje v Italiji in izven nje, ki so prožeti duha skupnih kulturnih idealov človeštva, pozivljamo vlado, naj odstopi od svoje nakane.

Naše ljudstvo je zrelo in zato čuti z vsem srcem in spoznava s polno zavestjo, da je šolski poduk njegove dece v materinem jeziku njegova prva, sveta in nedotakljiva pravica, da je to temelj njegovemu narodnemu obstoju, da je to predpogoj njegovemu kulturnemu, moralnemu in gospodarstvenemu napredku, in zato se mu ne odreče in si ga od nikogar ne pusti vzeti — nikdar!

V Trstu, 7. oktobra 1923.

Jugoslovenski poslanci v italijanskem parlamentu:

Josip Lavrenčič, dr. Karol Podgornik, dr. Ulikse Stanger, Virgilij Šček, dr. Josip Wilfan.

Pogajanja med Italijo in Jugoslavijo

Mussolini vztraja na svojih predlogih in ponuja koncesije

BEOGRAD, 8. Vesti, po katerih bi paritetna komisija skoro začela s svojim delom, se ne potrjujejo. Kakor se doznava iz Beograda, je predsednik te komisije dr. Otokar Rybař prav te dni odšel na daljši dopust. Razgovori se bodo vršili neposredno med obema vladama. Italijanska vlada doslej ni izpremenila svojih predlogov ter vztraja nadalje na stališču, da se mora sporazum doseči na podlagi Mussolinijevega načrta, s katerim bi se definitivno ukinil rapallski dogovor. Italija je pripravljena pristati na korekture meje v bližini Kastavščine in razpravljati tudi o drugih koncesijah. S posebnim trgovinskim dogovorom bi se uredila uporaba baroškega in reškega pristanišča za obe državi.

Sestanek Male antante v Beogradu

BEOGRAD, 7. Na brzojavno čestitko zunanjega ministra dr. Ninčića k izvolitvi v svet Društva narodov je čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš odgovoril: «Njegovi ekscelenci zunanjemu ministru dr. Ninčiću! Zahvaljujoč se Vam za Vaše prisrčne čestitke mi je mnogo na tem, da se Vam še enkrat zahvalim za Vašo vdano lojalno in prijateljsko sodelovanje, kakor tudi za sodelovanje Vaše delegacije v Ženevi v skupno korist kraljevine SHS in čehoslovaške republike, ki se je v okviru male entente pokazala na polju mednarodne politike. Ta uspeh je za nas nov razlog, da nadaljujemo z našo skupno politiko iskrenega prijateljstva in uspešnega dela. Dr. Beneš».

Po izjavah čehoslovaškega poslaništva v Beogradu in po poročilu lista «Češko Slovo», ki ima dobre zveze z dr. Benešem, bo v kratkem došlo do novega sestanka male entente, ki se bo vršil v Beogradu. V to svrho dela jugosl. vlada že potrebne priprave. V imenu Rumunije se udeleži sestanka zunanji minister Duca, v imenu Čehoslovaške pa dr. Beneš.

Seja mednarodnega statističnega zavoda

BRUXELLES, 8. Mednarodni statistični zavod se je sestal k svojemu XV. zasedanju. To zasedanje je posebno važno radi tega, ker se mora baviti s štirimi poročili o unifikaciji mednarodne gospodarske statistike, katera je izdelala posebna komisija imenovana vsled inicijative Društva narodov. Italijanski uradni zastopniki na tem zasedanju so: senator Maffeo Pantaleoni in načelnik glavnega ravnateljstva za statistiko comm. Aschieri. Zasedanja se udeležijo razun teh mnogi italijanski proučevalci gospodarskih in statističnih ved. Pri otvoritveni seji se je predsednik zavoda Albert Delatour spominjal prešnjega mnogoletnega predsednika sen. Bodio. Pričela se je nato razprava o predloženih poročilih. O statistiki cen trgovine z ribami in poljedelskimi pridelki je poročal pri tem bolonjski vseučiliščni profesor Umberto Ricci.

Puljska stolna cerkev pogorela

PULA, 7. Danes zjutraj se je razvil pri orgljah stolne cerkve ogenj po nekem cerkvenem opravilu proti preklinjanju, katero je trajalo do 3. zjutraj. Vzroki požarja so neznani. Ogenj, ki se je neopaženo razširil, je uničil streho. V ranih jutranjih urah so prihiteli na lice mesta ognjegasci in vojaštvo in posrečilo se je omejiti požar. Škoda se ceni na približno pol milijona lir.

Odbor udruženja italijanskih občin pri ministrskem predsedniku.

RIM, 8. Danes popoldne je senator Rossi predstavil ministrskemu predsedniku Mussoliniju odbor udruženja italijanskih občin in izvršilni odsek komiteja glavnih pokrajinskih mest. Odbor, ki zastopa udruženje 3000 italijanskih občin, število, ki bo prihodnje leto narastlo na 4000, je izrazil ministrskemu predsedniku svoje čestitke na vzpostavitvenem delu. Ministrski predsednik se je zahvalil ter izjavil, da dobro ve, da se nahajajo občine v slaben finančnem položaju. Država bo vpoštevala dosedanjo avtonomijo občin in jim bo tudi nadalje pustila širšo svobodo glede uprave.

Vesti o odpoklicu ameriškega poslanika v Rimu neresnične

RIM, 8. Rimski ameriški poslanik Child je izjavil, da je sicer svoječasno iz osebnih razlogov prosil predsednika Hardinga in pozneje tudi sedanjega predsednika Coolidge-ja za premestitev, da pa je dobil obakrat odgovor, da ta premestitev ni izvedljiva. Ni mu znano, da bi bila v tem naziranju ameriške vlade nastala kaka sprememba.

Zdravstveno stanje princezinj Ivane in Mafalde

RACCONIGI, 8. Današnje jutranje zdravniško poročilo glasi: Tolažljivo včerajšnje splošno stanje pri Nj. kr. V. princezinji Ivani se vzdržuje. Temperatura se giblje v nizkih mejah. Nj. Kr. V. pricezinja Mafalda je že dva dni brez vročice.

Smrt senatorja Zunina

RAPALLO, 8. Danes zjutraj je umrl senator Paolo Zunino, bivši predsednik pokrajinskega sveta v Genovi.

Služba narodne milice ob državnih mejah

RIM, 8. Dopisni urad ministrskega predsedništva javlja, da že dva meseca vršijo obmejno službo na severozapadni državni meji obenem z orožniki in finančno stražo tudi 4 centurije narodne milice. Poročila poveljnikov orožniških in finančnih oddelkov enoglasno hvalijo razumnost in požrtvovalnost vojakov milice pri izvrševanju službe.

Drugi Perosijev koncert

FABRIANO, 7. V cerkvi sv. Venancija se je vršil danes drugi Perosijev koncert. Od vseh strani je privrelo mnogo občinstva, ki je navdušeno in vzhičeno poslušalo skladbe velikega cerkvenega petja.

Grški polkovnik Botzaris odpoklican

ATENE, 8. Polkovnik Botzaris je odpoklican. Na njegovo mesto v komisiji za določitev albanske meje je imenovan Avramilis.

Stresemann predstavil drž. zboru novo vlado

Njegov govor v državnem zboru: Nemčija pripravljena na sporazum, a zahteva vrnitev Porurja — Nove davčne preosnove

BERLIN, 7. Včeraj popoldne je Stresemann predstavil državnemu zboru novo vlado. Takoj ob pričetku njegovega govora so komunisti zagnali velik krik ter vpili proti kancelarju, da je Stinnesov zastopnik. Stresemann se ni ustrašil napada, ampak je komuniste pomiril, češ Stinnes nima prav nič opraviti z novo vlado. Dalje je kancelar omenil, da namerava portfelj ministra za prehrano izročiti kakemu strokovnjaku v poljedelstvu. Tedaj so ga komunisti spet prekinili: «Kakega nemškega nacijonalca, ne?» Stresemann jih je zavrnil: «Jaz mislim, da nimajo nemški nacijonalci ravno posebnih simpatij do novega kabineta; sicer pa je boljše, da počakamo njihovih izjav».

Odškodninsko vprašanje

Nato je kancelar v kratkih besedah očrtal ves razvoj odškodninskega vprašanja; glede pasivnega odpora je rekel: «Kar je prebivalstvo v Porurju pretrpelo, prekaša meje vsega, kar se upa človek sploh vzdržati. Bilo je razvidno, da s pasivnim odporom ni bilo mogoče izgnati Francozov in Belgijcev iz Porurja. Ko je pričel pojemati pasivni odpor in ko se je gospodarski položaj Nemčije vsled inflacije marke tako poslašal, je bilo pač jasno, da bi bil izključen vsak naš poizkus na diplomatičnem polju. Radi tega smo morali poiskati drugi obrazec za pričetek pogajanj, obenem pa smo morali nehati s pasivnim odporom. Toda tu smo doživeli veliko razočaranje: Bili smo pripravljeni pričeti z novimi pogajanji, dovoliti še večja jamstva kakor smo jih ponudili v spomenici od 7. junija, s tem, da smo mesto posrednega jamstva dali na razpolago neposredno, samo da bi tako ustvarili podlago za mednarodno posojilo in da bi na ta način pripravili Francijo do tega, da bi izpraznila Porurje ter izpustila jetnike, kakor hitro bi nehal pasivni odpor. Pričela so se tozadevnega pogajanja; a Poincaré jih je prekinil s svojo zahtevo, da moramo brezpogojno nehati s pasivnim odporom.

Edina možnost rešitve odškodninskega vprašanja obstoja v sporazumu med zavezniki in Nemčijo. Naše ponudbe so presegale vse one, ki jih je kdaj kaka država stavila; saj niti versailleska pogodba ne zahteva zastave zasebnega gospodarstva, ki smo jo ponudili mi! Nikdar ne bomo sprejeli pogoja, da bi dali Franciji in Belgiji na razpolago Porurje, in našo zahtevo po vzpostavitvi rednih razmer v zasedenem ozemlju, na katero tudi nismo prejeli nikakega odgovora, bomo spet ponovili.

Izključen je bil vsak prehod od pasivnega do bolj elastičnega odpora; kajti mi smo se nahajali v istem položaju kakor vojska, ki je oblegana v mestu brez živeža, medtem ko meščanstvo vpije, da nima kruha. Rekli so, da zaslužim, da bi me tirali pred sodišče, češ izdal sem domovino s tem, da sem preklical pasivni odpor. A ti ljudje naj vedo, da sem to napravil iz ljubezni do nemškega naroda». Ob zaključku prve polovice svojega govora se je Stresemann zahvalil porenski policiji, ki je neustrašeno vršila svojo dolžnost. (Dogodki v Düsseldorfu. prip. ur.).

V drugi polovici svojega govora se je kancelar bavil z notranjim položajem države. Omenil je, da bo vlada na vsak način vzdržala red v državi; svojo trdno voljo je že pokazal ob priliki dogodkov v Küstrinu. Naznanil je več fiskalnih preosnov; ena izmed teh stremi za tem, da bi zadobile posamezne sestavne države večjo avtonomijo glede državnega gospodarstva. Napovedal je dalje nove davke na industrijo. Država bo nadzorovala truste in sindikate, ki imajo v rokah premogovnike in železno industrijo. «A za izpeljavo vseh teh načrtov je treba zakona o diktaturi», je zaključil Stresemann. Večina zbornice je ploskala, le komunisti so žvižgali.

Pogovori med nemškimi industrijalci in francoskimi oblastvi za povrnitev k delu v Porurju

PARIZ, 7. Agencija «Havas» poroča iz Düsseldorfa: Znano je, da se je vršil dne 30. septembra sestanek med nemškimi industrijalci (med temi so bili Stinnes, Glechner in Vogler) ter francoskimi oblastvi za takojšnjo povrnitev k delu v Porurju. Nato so se nemški industrijalci odpeljali v Berlin po navodila, nakar so se predvčerajšnjim vrnili v zasedene kraje. Obiskali so tudi Kruppa v ječi; pozneje so se razgovarjali z generalom Degoutte. Nato so se spet vrnili v Berlin, da tam poročajo o izidu pogajanj.

NEMŠKI TISK ODOBRAVA STRESEMANNOV GOVOR

Hudi napadi na Stinnesa

BERLIN, 8. Nemško časopisje dostavlja v splošnem k Stresemannovemu govoru ugodne pripombe in simpatizira z novo vlado, ker sloni na koaliciji. «Vorwärts» pravi, da je Stresemannov govor razpršil vse neutemeljene domneve glede nove vlade, da namerava uporabiti diktaturo; Stresemann je tudi jasno povedal, da nemški narod želi sporazuma, a povedal je tudi, da nemški narod ne odstopi niti pedi svoje zemlje.

«Vossische Zeitung» silno napada Stinnesa, da vedno menjuje svoje stališče, kakor mu pač bolj nese; Pospeševal je inflacijo marke, delal je nalašč dolgove v papirnatih markah, da jih je pozneje, ko je marka zelo padla, lahko poplačal s smešnim zneskom. Ko je Stresemann v Stuttgartu napovedal nove pristojbine na industrijo, je Stinnes pričel rušiti njegovo vlado; začel je propagando proti finančnemu ministru Hilferdingu ne radi tega, ker je socijalist, ampak ker je le-ta hotel vpeljati davek na industrijo, ki bi zadel Stinnesove premogovnike. Sedaj se pogaja s Francozi, da bi ustanovil francosko-nemško družbo za izkoriščanje premogovnikov, samo da bi se na ta način izognil pristojbinam.

Med nemškimi industrijalci in Francozi ni bilo pogajanj

PARIZ, 8. Nemški listi so poročali, da je general Degoutte sprejel zastopnike düsseldorfskih sindikatov in da jim je izjavil, da je pričetek dela odvisen od vpeljave 10-urnega delavnika. Te trditve so popolnoma neresnične. General Degoutte ni sprejel nobenih zastopnikov sindikatov in tudi ni podal nikakih izjav v zgornjem smislu. Pripominja se, da zasedbena oblastva niso in ne bodo posredovala v nobenem sporu socijalnega značaja.

Grozovita denarna inflacija na Nemškem. En dolar stane 1 milijardo mark.

BERLIN, 8. Po zadnjem izvestju nemške državne banke je poskočila številka krožečega papirnatega denarja na Nemškem v enem samem tednu za dva trilijona mark. (En trilijon je številka z 18 ničlami. Op. ur.) Koncem avgusta je bilo v prometu 663 bilijonov, v prvi polovici septembra je narasla ta številka na 1182 bilijonov in prekaša sedaj 3 trilijone. Temu nasproti je krožilo v januarju, ko je bila izvedena francoska zasedba Porurja, v Nemčiji samo (!) 1437 milijard. En dolar stane danes približno eno milijardo mark. Nemška marka je padla pod sovjetski rubel in je danes najnižja valuta na svetu.

Zadržanje Bavarske

Kahrove izjave

MONAKOVO, 8. Bavarski glavni komisar von Kahr je sprejel zastopnike časopisov ter izjavil, da mora zavrniti vse govorice, ki krožijo o političnem zadržanju Bavarske. Njegova politika da gre za tem, da ovrže naziranja, ki hočejo naprtiti odgovornost radi vojne Nemčiji, nadalje, da vzdrži in ojača ugled države, končno, da združi vse narodne sile na temelju časti in ljubezni do svojega. Konsolidacija posameznih zveznih držav je predpogoj za konsolidacijo moči Reicha. Ne bo trpel nikake separatistične politike na Bavarskem. Težnja za povratek k nemški ustavi v Bismarkovem smislu nima opraviti s kakim separatizmom. Nasprotno, Bavarska se čuti tesno združena z nemškim narodom potom neštetih vezi gospodarskega, duhovnega in zgodovinskega značaja. Čeravno mu je znano, da je večina Bavarcev monarhistična, je Kahr vendar izjavil, da mora usoda nemškega naroda prevladovati nad vprašanjem proglasitve monarhije, ter je povdarjal, proti gotovim govoricam, češ da pospešuje monarhistično gibanje, da se ne bo nikoli dal zavesti v kako pustolovsko politiko.

Poincaré neizprosen

Za tesnejše odnošaje med Francijo in Anglijo. Radikalni socijalisti solidarni z vlado

LIGNY-EN-BARROIS, 8. Ob priliki otvoritve spomenika padlim vojakom je francoski ministrski predsednik Poincaré govoril tudi o odškodninskem vprašanju. Rekel je, da se Nemčija zaman trudi, ko prikazuje odškodninsko vprašanje v nasprotni luči s tem, da zvrača vso krivdo na Francijo. Gotovo je, da je nemška vlada organizirala pasivni odpor. «Naj si bo na vladi ta ali ona oseba, Francija bo vedno zahtevala jamstva za odškodnino. Upam, da bodo končno tudi naši zavezniki odobravali naše zadržanje. Angleški listi se motijo, ako mislijo, da se bo v Franciji javno mnenje izpremenilo. Mesto da se med zavezniki prepiramo, zakaj bi se ne rajše sporazumeli. Kako morejo isti zavezniki, ki so podpisali versaillesko pogodbo, trditi, da je neizvedljiva? Od časa zasedbe dalje ni Nemčija prav nič znižala plačevanja, ker ni tudi pred zasedbo nič več plačevala! Jaz nimam ničesar izpreminjati na programu, ki ga vsebuje rumena knjiga; a dobro bi bilo, da bi se taki razgovori, kakor je bil zadnjič v Parizu med Baldwinom in menoj, nadaljevali. Mi ne zahtevamo ničesar drugega kakor pravico in naša pot pelje k njej».

Kongres radikalnih socijalistov

PARIZ, 8. Včeraj se je vršil kongres radikalnih socijalistov v Carpentras. Bivši minister Painlevé je začrtal program stranke; dalje je z zadovoljstvom omenil, da je nehal pasivni odpor v Porurju. Ob zaključku je rkel: Trdno želimo Poincaréju, da bi dosegel pravičen in trajen mir, ki bi bil v skladu z našimi pravicami».

Mednarodna konferenca za olajšanje carinskega postopanja

PARIZ, 8. Listi poročajo, da se bo dne 15. oktobra vršila v Ženevi mednarodna konferenca, ki ima namen, da olajša mednarodno izmenjavanje blaga. Znano je, da vse države z razvito trgovino in industrijo trpijo vsled pretiranih carinskih formalnosti na mejah. Francoske trgovske in industrijske kroge bo zastopala v Ženevi mednarodna trgovinska zbornica, katero je društvo narodov pozvalo, naj se udeleži konference s posvetovalnim glasom. Francoska delegacija bo poudarjala sledeče točke: Poenostavljenje pri izdaji pospremnih listin in poenostavljenje postopanja s trgovskimi potovalci.

Curzonovo stališče omajano

Ostre kritike angleškega časopisja

LONDON, 7. Na angleški vsedržavni konferenci je imel lord Curzon govor, od katerega pa sta bila objavljena samo dva odlomka. V kolikor je govor znan, je naletel na živahne kritike opozicijonalnega časopisja. Med tem ko «Morning Post» izraža svoje mnenje v bolj blagi obliki, piše «Times» med drugim, da Curzon brez potrebe zopet izkopava stara nesoglasja med Anglijo in Francijo radi Porurja in radi turškega vprašanja. Čudno je, da je angleška vlada še 11. avgusta izjavila, da ne bo mogla več dolgo odlašati s posebno akcijo, da uredi položaj, ki je nevzdržen in ki vsebuje velike nevarnosti za obnovitev trgovinskih odnošajev, sedaj pa lord Curzon prihaja z izjavo, da je angleška intervencijska sila izčrpana, da to ve Francija in da se sedaj pričakujejo francoski predlogi. «Times» ne more razumeti, zakaj je Curzon izrazil gotove sodbe o francoskem zadržanju v preteklosti v hipu, ko je izjavil, da Anglija želi sodelovati s Francijo. Kako more Curzon pozabiti, da je on sam kot zunanji minister lorda Georgeja pristal na ultimatum, s katerim se je zahtevala od Nemčije popolna izvršitev dogovora v Spa? Kako more sedaj izjaviti, da noben človek, ki ima zdravo pamet, ni mogel misliti na to, da bi Nemčija utegnila plačati zahtevane svote? Posebno nesrečen je stavek, v katerem pravi, da ruhrska politika lahko dovede do tega, da izgine dolžnik. Brez dvoma je imela in ima ruhrska politika usodne posledice, toda stavek lorda Curzona lahko povzroči naziranje v Nemčiji, da bi znala Anglija odpovedati se reparacijam, če se Nemčija zadostno razkroji. Tudi ni bilo mogoče doseči bolj nesrečnega učinka nego je ta, da so Anglija in njeni dominijoni pripravljeni čakati brezvplivno, kaj bo Francija ukrenila.

Še v ostrejši obliki se izražajo «Daily Chronicle», «Financial Times» in «Daily Express». «Financial Times» povdarja, da je zelo žalostno, da vlada spričo položaja, ki je nastal, nima določene politike. «Namesto da bi vlada začela z inicijativo, ki bi združila okrog Anglije vse nevtralne države in mnogo vojnih zaveznikov, sedimo mirno in čakamo na francoske predloge». «Daily Chronicle» pravi, da se zadržanje vlade da razlagati samo na dva načina: Ali nima sploh nobene ideje, ali pa nima poguma, da bi jo izrazila. Nesrečna je država, ki mora izraziti tak sum o svoji vladi. «Daily Express» piše, da Anglija potrebuje politiko, lord Curzon pa, ki čaka na Francijo, nima politike, da bi jo dal državi. Edini opozicijonalni list, kateri vzbuja vtis, da odobruje postopanje vlade, je «Westminster Gazzette», kateri odobruje trdno zadržanje vlade, ki hoče sodelovati pri ureditvi ruhrskega vprašanja v očigled novemu položaju, ki je nastal, ter pri ureditvi vprašanja reparacij. Na Franciji je sedaj, da pove, kako hoče rešiti težki zapletljaj, ki ga je sama hote izzvala. List «Reynolds» poroča, da je Curzonov govor zelo razburil konservativce. V gotovih krogih se govori, da obstoja gibanje, ki gre za tem, da se lord Curzon odstrani iz ministrstva za zunanje zadeve.

PARIZ, 8. Listi imajo iz Londona vest, da se bo vsedržavna konferenca sestala danes zjutraj in da se bo takoj začelo s promatranjem zunanjepolitičnega položaja. Govori se, da napadi na Curzona niso brez zveze z željo ministrov za dominijone, da se takoj sestanejo.

Francoski monarhisti motijo neko patrijotično slavnost

Napad na bivšega ministra Maloy-ja

CAHORS, 7. Pri odkritju spomenika padlim vojakom, ki je bilo organizirano pod predsedstvom bivšega ministra Maloy-ja, je neki Camelot du roi udaril poslednjega. Nastal je tepež, pri katerem se je tudi streljalo. Štiri osebe so bile zaprte. Ko so bili monarhisti odstranjeni, se je slavnost nadaljevala brez daljnih incidentov.

Dogovor glede jugoslovenske proste cone v Solunu

ATENE, 6. Minister zunan. zadev Aleksandris in jugoslovenski minister Balugdžić sta podpisala danes dogovor glede proste cone v Solunu. Na podlagi te pogodbe bo imela Jugoslavija za dobo 50 let v najemu prostor v obsežnosti 24.000 kvadratnih metrov; to zemljišče bo spadalo k ozemlju kraljevine Grčije in ostane pod njeno suverenostjo, toda spadalo bo pod jugoslovensko carinsko področje z označbo «Srbska prosta cona». Zemljišča, ki so grška državna last, se bodo odstopila brezplačno, a druga, ki so zasebna last, bo grška vlada razlastila na stroške jugoslovenske vlade. Dogovor stopi v veljavo 15 dni po odobritvi prizadetih vlad.

Rudarska stavka na Čehoslovaškem končana

PRAGA, 8. Rudarska stavka, ki je trajala sedem tednov, je včeraj končala. Zveza rudarjev in društvo lastnikov rudokopov sta odobrili predlog za konec stavke. Delovne pogodbe so bile sklenjene do konca maja 1924. Znižanje mezd se giblje med 9% v Kladnem in 13% v Moravski Ostravi. Vsled tega dogovora in vsled znižanja davščine na premog bodo cene za premog znižane za 20%. V Moravški Ostravi bo cena za premog znižana za 4 krone na stot. Tekom današnjega in jutrišnjega dneva bo delo povsod pričelo.

DNEVNE VESTI

Določbe o premeščanju učiteljev

Novi ljudskošolski zakon, ki ga je izdelal minister Gentile in proti kateremu se je naše ljudstvo enodušno dvignilo, da doseže od vlade izpremembo onih določb, s katerimi bi bila naša slovanska šola uničena in zadavljena, vsebuje tudi določbe o premeščanju učiteljev. Vlada je odredila, da se ne sme izvršiti nikaka premestitev, dokler novi zakon ne bo objavljen v uradnem listu.

Medtem pa so prejeli šolski skrbniki navodila, da izvršijo vse predpriprave za premestitve. Vlada jim je sporočila, da se bodo imele prošnje za premestitev uvaževati v sledečem redu: 1.) omoženim učiteljicam z deco, ki želijo imeti skupno bivališče s soprogom učiteljem; 2.) učiteljicam brez otrok, ki želijo imeti skupno bivališče s soprogom učiteljem; 3.) zakonskim, ki želijo doseči skupno bivališče; 4.) vdovam z deco, ki želijo doseči skupno bivališče s svojimi družinami ali z družinami svojega rajnkega soproga; 5.) pohabljencem in invalidom, ki jim je potrebno zdravljenje; 6.) učiteljem, ki želijo z ozirom na svoje otroke priti v kraj, kjer se nahaja kaka srednja šola; 7.) samskim učiteljem in učiteljicam, ki želijo živeti v svojih družinah. Končno se bo moralo jemati v obzir stanje prosilčevega zdravja, njegov čin itd. Kdor ni odslužil v kraju, kamor je bil določen, vsaj dveh let, ne bo mogel dobiti nikake premestitve.

Srednješolski zavodi v Idriji

Predsedništvo kr. tehnične šole in tehničnega zavoda v Idriji javlja: Srednješolski zavodi v Idriji so po odloku Kr. naučnega ministrstva z dne 24. septembra t. l., št. 7135-7493 in po odloku šolskega skrbništva v Trstu z dne 1. oktobra t. l., št. 3421-9553, **odpravljeni.** Obenem se ustanovijo v Vidmu (Udine) štiri nižji razredi tehničnega zavoda **novega tipa** s slovenskim učnim jezikom. V Idriji ostanejo letos le še II., III. in IV. razred tehničnega zavoda (5., 6. in 7. razred višje realke). Omenja se, da 4 nižji razredi tehničnega zaoda odgovarjajo približno štirim razredom nižje gimnazije, ker smejo učenci, ki so z uspehom dovršili štiri razrede take šole obiskovati **znanstveni licej** (Liceo scientifico), ki usposablja absolvente za obisk vseučilišča. Bivši dijaki nižjih razredov gimnazije v Idriji se morejo tedaj vpisati v 2., 3. in 4. razred tehničnega zavoda v Vidmu.

Vsi oni dijaki, ki želijo priti na ta novi zavod v Videm (Udine), naj **se za enkrat prigiasijo s priporočeno dopisnico pri ravnateljstvu v Idriji do 12. t. m.** Sprejemni izpiti za sprejem v 1. razred se bodo vršili v Vidmu. Razume se, da izpiti za sprejem v 1. razred, ki so jih nekateri učenci z uspehom prestali že v juliju t. l. v Idriji, veljajo tudi za Videm.

Dan izpitov in začetek pouka se pravočasno objavi po časopisih.

Malo več obzirnosti

bi bilo na mestu pri vojaških vajah v ostrem streljanju, kakor dokazuje sledeči slučaj, ki nam ga je sporočil neki naš človek iz Matenje vasi in na katerega opozarjamo vojaško oblastvo radi primernega upoštevanja. Dne 5. oktobra ob 15. uri sem šel — pravi prizadeti — domov po cesti, ki vodi iz gozda in občinskega pašnika v vas. Za robom sto metrov visokega griča se je nakrat usula krog mene prava ploha krogelj. Prišedši na rob sem videl spodaj gručo vojakov, kateri so streljali z ostrimi streli v razpostavljene tarče v smeri proti cesti in pašniku. Ko sem prišel do njih, so me sprejeli z žuganjem. Streljanje se ni ustavilo, kljub temu, da sta vozila pred menoj dva voznika skozi ogroženo mesto. Nič ni pomagalo. In ravno tako ni pomagalo nič moje opetovano opozarjanje, da se na pašniku nahajajo ljudje, ki berejo steljo. Prebivalci pozivajo vojaško oblastvo, naj pouči svoje podrejene, da z napovedjo objavijo čas streljanja in zastražijo okolico ter sploh bolje poskrbijo za varnost prebivalstva, zakaj le golemu naključju se je zahvaliti, da ni bilo v gori omenjenem slučaju nikake nesreče.

Smrtna kosa. V nedeljo je umrl tu po dolgem bolehanju in v 64. letu svoje starosti poštni uradnik Jakob Franetič. Žalujoči rodbini izrekamo iskreno sožalje.

Slov. učiteljsko društvo za Istro. Odborova seja «Slov. učit. društva za Istro» se bo vršila v Dekanih v četrtek, dne 11. t. m. ob 10. uri. Vabljeni so vsi odborniki, da se seje prav gotovo udeleže. — Predsednik.

Koledarsko vedinjenje

Razedinjuje nas med Jadranom in Črnim morjem toliko, da bo pač treba še mnogo časa, dela in trpljenja, da se vsi zedinimo (kolikor je sploh mogoče), še več, da se vsi vedinimo. Prav bi bilo namreč, da bi se razločevalo zedinjevanje in vedinjevanje; prvo je bolj kvantitativno, drugo bolj kvalitativno. Kolikor bolj se zedinjujemo, toliko nas je več skupaj, a kolikor bolj se vedinjujemo, toliko smo bolj enaki, bolj odinstveni. Zedinjenje ni neobhodno potrebno za vedinjenje, dasi ga pospešuje v največji meri. Zato je vedinjenje vsaj v enem ali drugem oziru mogoče tudi pred zedinjenjem in brez njega. Tisti, ki nam je to-le zabranjeno, se lahko tembolj veselimo onega. In zato pozdravljamo koledarsko vedinjenje, ki je v našem versko razedinjenem narodu odpravilo vsaj zunanjo, a v narodovo življenje vendar tako globoko segajočo razliko julijanskega in gregorijanskega koledarja! Zagrebška «Riječ» piše: «Jugoslavija, koja imade žiteljstvo gotovo pola katoličko, a pola pravoslavno, naročito ima razloga da pozdravi ovu koledarsku reformu, jer njome otpada neprestano dvostruko svetkovanje pojedinih blagdana, koje je značilo uzalud utrošeno vrijeme.» Vsa čast tej pravilni opombi. Saj vemo dobro, kake škodljive posledice je imela koledarska razdvojenost n. pr. za šole in za urade, prej samo v mejnih pasovih, kjer je bilo prebivalstvo versko mešano, po zedinjenju pa povsod, ker je seveda bilo treba (?) slaviti povsod i katoliške i pravoslavne praznike. Vendar, ali smo spet enkrat preveč sentimentalni, ali pa «Riječ» nima prav, da naglaša samo praktično, in sicer neposredno praktično stran koledarske reforme. Zdi se nam namreč, da ima istočasno slavljenje praznikov, zlasti velikih, kakor božiča in velike noči, za naš narod vendar še mnogo daljše segajoč pomen, prav v smeri tistega vedinjenja, ki ga vsi želimo. Še v zapadnih, bolj materijalističnih in versko indiferentnih narodih obdaja božič in veliko noč poseben čar; v rodbinskem in družabnem življenju igrajo taki prazniki še povsod veliko vlogo. A kakšno šele v našem vernem in svojim tradicijam zvestem narodu! «Vesele božične praznike, čestit božić!» «Veselo alelujo, veselo veliko noč, Hristos voskrese-» to ne bo več časovno ločeno. Kdor premerja moč navad in običajev, njihov združujoči učinek, kjer so enaki, in nasprotni učinek, kjer so različni, ta pozdravi z nami v koledarskem vedinjenju tudi velik korak naprej na poti k našemu duševnemu vedinjenju. V tem smislu lahko štejemo od dneva, ko se je uveljavila koledarska reforma, novo dobo, novo ero v našem narodnem življenju.

V slovo. Te dni je zapustil — prisiljen po razmerah — naše mesto ter se preselil v Zagreb odvetnik dr. Fr. Brnčić. Z njim odhaja od nas mož, ki je skozi vrsto let zvesto in neustrašeno stal v vrstah naših narodnih borcev in delavcev. Zlasti ga bodo pogrešali sirote njegovi istrski sorojaki. Od nekdaj že, posebno pa v sedanjih težkih časih jim je šel z ljubeznijo in vnemo na roko, kadarkoli so potrebovali njegove pomoči ali nasveta. V neminljivo hvaležnost je obvezal dr. Brnčić mnoge naše ljudi — pa tudi sodeželane druge narodnosti — ko je divjala tu avstrijska vojaška diktatura, a je, on, kot častnik, posloval pri vojnem sodišču. Marsikaterega je rešil ječe, ali celo vešal. Pa tudi v naše slovensko socijalno življenje se je bil dr. Brnčić — kakor njegov pokojni stric prof. Matko Mandić — tako užival, da nisi mogel reči, ali je bolj Hrvat ali bolj Slovenec. Sodeloval je v raznih naših društvih, posebno pa v političnem društvu «Edinost», ki mu je bil daljšo dobo odbornik, oziroma tajnik. Bil je nekaj časa tudi poslanec v deželnem zboru istrskem, kjer se je odlikoval z bistrostjo in neupogljivo energijo. Želimo mu sreče in uspehov na njegovih novih poteh.

Od Sv. Jakoba. V nedeljo se je imela vršiti v dvorani DKD pod pokroviteljstvom Slov. akad. fer. društva «Balkan» prireditev za Dijaško Matico. — Mnogo prej pred določeno uro so se pričeli ljudje shajati iz vseh delov mesta in bližnje okolice. Toda razočarani in nejevoljni so obstali, ko so slišali, da je **kvestura prepovedala prireditev v zadnjem hipu** s praznim izgovorom, da društvo ne obstoji legalno (najbrže radi tega, ker je slovansko in povrhu tega še akademično), čeprav obstoji nič manj kot 16 let in je javljalo in javlja letno in to po dvakrat svoje občne zbore in odbore policijskim oblastvom. Kakor se vidi, je na tukajšnji kvesturi prava babilonija.

Popravljamo. V prvem odstavku našega komentarja k članku «Šolsko vprašanje slovanske manjšine v Italiji», se je par besed nekoliko pomešalo. Dotični stavek ima glasiti: Ali, pri tem je (člankar) tudi čustven človek, ki razume bol naroda, ko mu je ogrožena njegova šola, ki jo je varoval do sedaj kakor zenico v svojem očesu.

Društvene vesti

Šola «Glasbene Matice». Vpisovanje v šolo «Gl. Matice» za šentjakobski okraj se bo vršilo še danes od 10—12 in od 14—17 ure v otroškem vrtcu (stara policija) pri Sv. Jakobu.

Šentjakobska podružnica «Šolskega društva». V nedeljo, 14. t. m. prierdi šentjakobska podružnica «Šolskega društva» v dvorani DKD pri Sv. Jakobu prireditev pri pogrnjenih mizah od 7. ure zvečer do polnoči. — Sodelujejo vsa pevska društva. Program je velezanimiv. Za to se pričakuje, da se bo slavno občinstvo polnoštevilno udeležilo te prireditve, posebno ker je čisti dohodek namenjen za refekcijo ubogih otrok v otroškem vrtcu in slovenske šole.

Slov. akad. fer. društvo «Balkan». — **Za nedeljo napovedana prireditev je morala vsled oblastvene prepovedi odpasti.** Razprodani listki ostanejo do posebnega preklica v veljavi za prihodnjo prireditev oz. se lahko vrnejo blagajniku. — Odbor.

Glasbena šola v Škednju. Vpisovanje v glasbeno šolo se bo vršilo jutri od 14—17 ure v stanovanju g. prof Kumarja št. 216.

Iz tržaškega življenja

Samomor. Včeraj predpoldne je nek kmet, idoč pod železniškim mostom v Barkovljah, zapazil kraj ceste truplo neznanega moža, na katerem ni bilo videti nobenega znaka življenja. Kmet je obvestil o dogodku barkovljansko orožniško postajo, odkoder sta se podala na lice mesta dva orožnika. Neznanec se je bil zastrupil s karbolno kislino; steklenica z ostanki tega strupa je ležala nedaleč od trupla. Pri neznancu so našli nekatere dokumente, na podlagi katerih je bil samorilec spoznan za 39-letnega Mateja Crescich, stanujočega na Greti zgornji št. 276.

Po izvidu sodne komisije so truplo prepeljali v mrtvašnico mestne bolnišnice.

Pozneje se je podala tja soproga samomorilca, kateri so orožniki prinesli žalostno novico. Žena je izjavila policijskemu agentu, ki vrši službo v bolnišnici, da je bil njen mož bolan na živcih; radi tega ji je večkrat omenil, da hoče končati z življenjem.

Neroden motociklist podrl moža ter ga težko poškodoval. Predvčerajšnjim je nek neroden motociklist podrl na tla v ulici Pendice di Scorcola 57-letnega Alberta Varier, stanujočega v isti ulici v hiši št. 308. Vsled silnega sunka je Varier padel tako nesrečno, da si je zlomil levo nogo in desno roko; poleg tega je zadobil še več prask po raznih delih telesa.

Ne da bi se zmenil za svojo žrtev, jo je motociklist naglo odkuril z motornim kolesom, a kljub temu je nek mestni stražnik utegnil prebrati številko motornega kolesa.

Ranjenca so z avtomobilom rešilne postaje prepeljali v mestno bolnišnico. Okreval bo v 5 tednih.

Je-li padel ali so ga natepli? Sinoči okoli 20.30 je bila rešilna postaja obveščena, da se v neki gostilni v ulici Istria, blizu sežigališča, nahaja mož, ki potrebuje zdravniške pomoči. Zdravnik se je podal na označeno mesto, kjer je našel težaka Rudolfa Pigaunig, starega 35 let, stanujočega pri Sv. M. Magdaleni zgornji št. 10. Mož je imel več prask po glavi in številne, o ne nevarne poškodbe na desni roki. Povedal je, da je malo pred padel na ulici ter se tako poškodoval. To izjavo je ponovil v mestni bolnišnici, kamor so ga prepeljali potem ko mu je zdravnik za silo obvezal rane. Zdi se pa, da izjava Pigauniga ne odgovarja resnici; najbrž ga je nekdo tako zdelal v prepiru.

Pigauniga so sprejeli v kirurgični oddelek. Okreval bo v 8 dneh.

Vesti z Goriškega

Za obmejne probleme. Prefekt. odv. Pisenti, ki je predsedoval v sredo na prefekturi važnemu sestanku, na katerem se je razpravljalo zamotano vprašanje odnošajev napram tujerodnim državljanom, je imenoval v to svrho posvetovalno komisijo s posebnimi polnomočji. Člani te komisije so sledeči g.: avv. Caprara Rodolfo, prof. Bandeli Vincenzo, prof. Venezia Attilio, dr. Grusovin Giovanni, rag. Peternel Ruggero in comm. Galeusig Giovanni.

Komisija se bo zbirala od časa do časa na prefekturi. Tako poroča poluradni list videmske prefekture «Giornale di Udine».

G. prefektu čestitamo na tej dobri izberi, dovoljujemo si le skromno opazko, da s takimi svetovalci, kakor sta prof. Vincenzo Bandeli in rag. Ruggero Peternel, zamotanega vprašanja odnošajev napram tujerodcem ne bo razmotal, ampak še bolj zamotal. Dosedaj smo samo slutili, kdo neki morajo biti ti slabi svetovalci, od sedaj dalje pa bomo dobro vedeli, komu se imamo zahvaliti za blagoslov, ki nam v obliki raznih dekretov prihaja iz Vidma. Glavni urednik «Giornale di Udine» se bori s smrtjo. Ko je glavni urednik «Giornale di Udine» Dr. Furlani v sredo zjutraj vstajal s postelje, se je zgrudil na tla zadet od paralize. Zdravniki zelo dvomijo nad njegovim ozdravljenjem in morda je že med mrtvimi, ko pišemo to poročilo.

«Interview» pri poslancu Ščeku. Naše četrtkovo poročilo pod gornjim naslovom popravljamo v toliko, da se obisk ni vršil na njegovem stanovanju, ampak v hiši «Zadružne zveze» na Korzu, kjer se je v soboto popoldne mudil poslanec Ščck. V poslopju sta se javila dva fašista, poklicala sta po slugi poslanca ter ga sprejela s sledečimi besedami: «Gospod poslanec, nehajte s svojo propagando proti državi! Glejte, kako piše «Straža»! Ako ne nehate, vam bomo sunili parkrat bodalo v hrbet in s tem bo stvar končana. Sedaj ste opozorjeni. Zbogom!» Nato sta se oddaljila, ne da bi čakala na kak odgovor.

Pa ne samo to! Ko se je istega dne vračal poslanec Ščck na stanovanje, ga je ustavila pred kavarno «Teatro» četvorica fašistov ter mu pomolila pred obraz «La Voce dell'Isonzo» z besedami: «Tu notri je vsa vaša fotografija!»

Če kdo protestira proti nezakonitemu postopanju oblastev. dela po mnenju razgretih glavic protidržavno propagando.

Točenje novega vina. Goriški magistrat sporoča, da bo dovoljeno točiti novo vino od 20. oktobra dalje, ker se v preteklem letu niso pojavili nikaki posebni razlogi, ki bi opravičili prepoved prodaje novega vinskega pridelka.

Izkoriščanje vodnih sil Soče. Novi komisar goriškega mesta cav. avv. Cobianchi se je izjavil v razgovoru s časnikarjem Egonom Cunte, da se marljivo ukvarja s proučevanjem vprašanja hidroelektričnih naprav na Soči. Za to vprašanje se tudi živo zanima videmski prefekt avv. Pisenti in so že v teku pogajanja, ki naj bi zagotovila potrebno financijacijo za izvedbo teh del.

Prizivna komisija za odmero davkov. V nedeljo so se vršile volitve prizivne komisije za odmero davkov v goriškem okraju. Volitev se je udeležilo 50 volilcev, ki so bili po pretežni večini Slovenci. Izvoljeni so:

a) v komisijo za odmero zemljiškega davka in zemljiškega dohodka: odv. Diblas, France Gorkič, župan Dominko in veleposestnik Mrevlje, člani; inž. Franzot in gostilničar Fr. Komel, namestniki;

b) v komisijo za odmero hišnega davka in hišnega dohodka: stavbeni podjetnik Favetti in posestnik Špacapan kot člani ter posestnik Šfiligoj kot namestnik.

Kradla v Florenci, aretirana v Gorici. Pred nekaj meseci se je podala Grusovin Marija, stanujoča v Via Ospedale št. 4 v Florenco, kjer je vstopila kot služkinja v službo k družini Rossi. V par dnevih je služkinja izginila in z njo so izginile razne dragocenosti in precejšnja svota denarja. V sredo zjutraj so jo končno aretirali agenti varnostne straže v njenem stanovanju ter jo oddali na službo v goriške zapore.

Nesreča z nabojem. Komaj se posuši črnilo, ki popisuje eno nesrečo, povzročeno po preostalem vojnem strelivu, pa se že dogodi druga.

11-letni Angelj Mozetič iz Sovodenj je opazil pred hišo naboj, vzel ga je v roke ter si ga ogledoval z otroško radovednostjo. Mati, ki je opazila to nevarno radovednost, mu je kriknila, da naj vrže naboj proč, toda bilo je prepozno. Naboj je ravno v tistem trenutku eksplodiral ter ranil dečka na obeh rokah.

Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer upajo, da ozdravi tekom dveh tednov.

DAROVI

Buh Katarina daruje L 5 za Šolsko poletno pašo. Srčna hvala!

Spominjajte se ob vsaki priliki „Dijaške Matice"

Borzna poročila.

Tečaji:

Cosulich	305
Dalmatia	275
Gerolimich	1130
Libera Triestina	380
Lloyd	1415
Lussino	550
Martinolich	133
Oceania	108
Premuda	565
Tripcovich	280
Ampelea	465
Cement Dalmatia	305
Cement Spalato	215

Valuta na tržaškem trgu.

ogrske krone	0·11	0·13
avstrijske krone	0.0310	0.0320
češkoslovaške krone	65.25	65·75
dinarji	25.50.—	25 80
leji	10.—	10.50
marke za milijon	0 2	0·5
dolarji	22.05	22 20
francoski franki	132.—	132.50
švicarski franki	393·—	397.—
angleški funti papirnati	100.30	101·80

†

S tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš nad vse ljubljeni soprog, oče, stari oče, tast

Jakob Franetič

poštni poduradnik

v 64. letu svoje starosti v nedeljo 7. t. m. ob 1. uri popoldne preminul.

Pogreb dragega pokojnika se bo vršil danes 9. t. m., ob 3. uri popoldne, iz hiše žalosti v Via L. Galvani 5.

TRST, 9. oktobra 1923.

Josipina, soproga; **Gabrijela Görtz-Astein,** hči; **Artur Görtz-Astein,** zet; **Manfred,** vnuk.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo, plača polovično ceno.

ŠOFER, izurjen, govori italijansko, nemško in razume slovensko, sprejme službo v katerem koli kraju Julijske Krajine. Risch, XX Settembre 25. 1416

SODE, vinske od l 118, 107, 112, 55, prodam. Via Commerciale 16. 1417

SINGER-jev šivalni stroj, zajamčen, se proda na obroke. Kupujejo se stari stroji. Acquedotto 25. 1418

VAJENCA, veščega slovenskega in italijanskega jezika, išče odvetniška pisarna. Nalov pri Edinost. 1419

BRILJANTE, zlato, srebro in platin po najvišjih cenah. Dajem predujme na dragulje. Pertot, Via S. Francesco 15, II. (45)

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 23

KRONE IN GOLDINARJE - plačujem vedno pet stotink dražje nego drugi kupci. Via Pondares št. 6, I.

KUPUJEM dnevno čiste cunje, plačujem 46 stot. do L 1.50. Solitario 1. 1374

SODI, hrastovi, novi in rabljeni, mali in veliki, se prodajajo. Via S. Francesco d'Assisi 44. 1414

KUPUJEM

Prodam Ebulioscop sistem Vidal - Malligand, za ugotovitev gradacije vina, (z jamstvom) L 140.—.

Giusto Hirsch, autorizirani optik. Via Mazzini 36, Trst (545)

Pohištvo

po konkurenčnih cenah.

Oglejte si veliko izbero

Via Udine 25 46/5

Pošiljatve na deželo točno zajamčene.

Mlini za jabolka

z železnimi valjarji L 420.

Mlini za jabolka

s kamenitimi valjarji L 740.

Plugi najslavnejših tovarn

Ing. RIGHI & VIDOVICH — TRST

Via Sanità 8 (vogal via Porporella)

Dr. F. Addobbati

se je vrnil in sprejema

v Sežani od 9-12 na št. 47

(Deienova hiša) 534

BANCA ADRIATICA

CENTRALA TRIESTE (1)

Delniška glavnica Lit. 15,000.000.—

Podružnice: **Abbazia, Zara.**

Affilirani zavodi: **Jadranska Banka Beograd** in njene podružnice: Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana. Maribor, Metković, Novisad, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

ADRIATISCHE BANK, WIEN

Frank Sakser State Bank: NEW-YORK

Banco Yugoslavo de Chile: VALPARAISO

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na vložne knjižice ter jih obrestuje po 3¾%, vloge na žiro-račun po 4%

Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes)

Zavodovi uradi, Trieste:

Via Cassa di Risparmio 3 — Via S. Nicolò 9. (Lastna palača)

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna postaje od 9.30 do 12.30 in od 14.30 do 16.

PODLISTEK

Ljudmila Pivkova:

KRIMINAL (4)

Ustavil se je, mislim, pri vratih v sobico. Tam spi moja mala Vera. Meni je pa vedno stanovitno hladno v duši, niti deteta me ni skrb. Kam pojdem? Brez strahu sem, samo ta hladni mir, brezčutnost, resignacija!

Hitro sem oblečena in zopet v sobi. Razburjeni so. Na bojnem polju vladata seveda komisar in nadporočnik. Ako sta bila prej uradnika, ki sta prišla vršit prejetih ukazov, — sedaj sta gospodarja, ki čutita v rokah obłast uničiti nas vse. V meni v tem spoznavanju raste moč, moč trpeti, braniti se, moč ubrasiti in ohraniti se.

Oče in mati govorita s komisarjem, protestujeta, on pa — gospod — odgovarja s svoje višine jedva ljubeznivo. Določujejo, da me ima spremiti eden izmed detektivov, ostali da pridejo za menoj. Smatram to za obzirnost, da me ne vidijo korakati v družbi komisarja in nadporočnika. Morebiti so pa imeli druge vzroke: bila sem zločinka, s kakoršno naj gre samo policist, ne pa odličen državni služabnik.

Odhajam naglo, fantič beži za menoj, vprašuje, vprašuje tretjič: «Mami, kam greš? No, pa povej, kam greš?»

Nočem mu odgovarjati, sama nepotrpežljiva, in zares ne vem, kaj naj mu povem. Izgovarjam se:

«Bodi priden, miruj, pridem kmalu, pridem takoj.»

On pa vprašuje venomer, nezadovoljen z mojim izgovorom: «Ali, mami, kam greš?»

4. Na orožniški postaji.

In greva. Čez trg na orožniško postajo v Praški ulici. Megleno je, megla rosi. Hvaležna sem, da moj spremljevalec ne govori. Naivnost — kako bi v takem slučaju — z aretiranko smel stražnik govoriti?

Nikogar nisva srečala.

Na postaji so nama pokazali v pisarno, razmeroma čisto sobo, toda ta zima. Naj sedem, pravijo. Hvala! Ni mi sedeti, hodim po sobi. Moj stražnik je sedel pri oknu blizu vrat.

Malo še in prišel je drugi detektiv, tisti sladki Dunajčan. Na besedi mu je videti, da ni Čeh. Ljubezniv. Zakaj ne sedem, pravi. Hvala, hladno mi je. Gospoda se dorazumevata, da pojde sedaj ta, ki me je privedel, na obed. Vprašujem, kje je gospod komisar. Obeduje baje, potem pride.

Čakam. Odpirajo se vrata, prihaja moj oče. Bled, razburjen. Šel je k meni, začela sva besedovati, toda že je tukaj gospod Kolbe:

«Ne, ne, to ni dovoljeno, govoriti ne smeta!»

Smehljava se, kakor bi hotela opravičiti njegovo netaktnost. Mi živimo pač vedno le v okvirju družabnih meščanskih običajev; iz tega okvirja se pa vendar izstopa, čim je izrečena beseda «aretiran.»

Oče pravi: «No, o popolnoma vsakdanjih stvareh pa vendar smeva govoriti!»

«Ne, ne, niti tega ne smete, — in če ne slušate, moral bi prepovedati, da bi gospod gospod ravnatelj bil tukaj.»

Na ta jasen proglas sva obmolknila brez daljšega razpravljanja.

Hodiva po pisarni semtertja, detektiv nama sledi z očmi kakor ostriž. Seveda, midva imava lahko tudi tajna znamenja, govoriva lahko z očmi in p.

Nimava jih. Očeta očividno tlačijo skrbi in tudi jaz si ubijam glavo, da bi se spomnila, kaj bi pravzaprav moglo biti v tej moji knjižici.

Govorila sem tam včasih pogumno, to vem. Pisala sem v trenutkih, ko mi je prekipevala duša skrbi, bridkosti, redkokdaj veselja. Človek se je naučil v tej sedanji dobi nositi masko, odkrito je pa čutil drugače. In tako odkrito sem pisala.

Naj bo, zgodi se kar koli.

Čakamo dolgo, končno je prišla gospoda. Oče, siromak, mora oditi v drugo pisarno, čez hodnik. Gospoda so po dobrem obedu, seveda. Možno je tudi, da je to odlesk notranjega zadovoljstva, ki tako sije na komisarjevem licu. Nadporočnik me gleda včasih radovedno, včasih z zaničevanjem, toda to-le drugo, mislim, lahko čita tudi z mojega obraza.

Pričetek izpraševanja. Jako ljubeznivo, spoštljivo, vljudno. Vse se spisuje od začetka mojega rojstva, ves ta košček življenja, ki leži že za menoj.